

ІВАСЮК Галина Олександрівна,

кандидат політичних наук, асистент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; вул. Коцюбинського, 2, м. Чернівці, 58012, Україна; тел.: +38(0372)58-48-86; e-mail: galynaivasiuk@gmail.com; ORCIDID: 0000-0002-7630-2481

АРХЕТИП ГЕРОЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Анотація. У колективному несвідомому чи не кожного народу присутній архетип Героя, який знаходить своє відображення у мовній картині світу через відповідний концепт. *Мета* цього дослідження — проаналізувати значення архетипу Героя у німецькій лінгвокультурі. *Об'єкт* дослідження — вживання лексеми HELD у німецькій мові. *Предмет* дослідження — синтагматичні і парадигматичні зв'язки лексеми HELD, а також смислова наповненість відповідного концепту у німецькій мові. У нашому дослідженні ми опираємося на такі *методи* як аналітичний, описовий, індуктивний, а також, на соціологічний і логіко-психологічний прийоми та елементи дистрибутивного аналізу. *Результат.* Встановлено смислово наповненість архетипу Героя у сучасній німецькій лінгвокультурі. *Висновки.* У німецькому колективному несвідомому герой — це людина (чоловік), яка здійснює хоробрі чи надзвичайні, суспільно значимі вчинки, вирізняється моральними якостями, перш за все мужністю, безстрашністю та жертвоністю, що приносить йому суспільне визнання та славу, а також робить його зразком для наслідування. В іншому розумінні, герой — це основна дійова особа певного твору. *Практичне застосування.* Результати дослідження можуть бути використані для формування міжкультурної компетенції студентів і для дослідження ментальності німецького народу.

Ключові слова: герой, HELD, архетип, концепт, колективне несвідоме, мовна картина світу, лінгвокультура, соціальна культура.

Постановка проблеми. Архетипну постать героя можна вважати однією з ключових у картині світу чи не кожного народу. Образ героя можна розуміти і як відображення самості у процесі формування особистості («шлях героя»), і як образ персони (на противагу трикстеру — образу тіні), і як один з дванадцяти архетипів по системі Пірсон, і як інтегративну цілісність прийнятих у певному суспільстві або суспільній групі цінностей. Звідси доходимо висновку, що постать «героя» має як глибинну, психодинамічну, так і широку, соціальну та соціокультурну наповненість. Як і будь-яке значиме формування колективного та індивідуального несвідомого, архетип «герой» виражається у мовних категоріях та мовленнєвому контексті. Мовне оформлення психічних фігур дає змогу зробити їх предметом наукових розвідок та психоаналітичної роботи, а також висвітлити окремі аспекти національної ментальності та соціальної культури народу, що і зумовлює актуальність даного дослідження.

Зв'язок проблеми з попередніми дослідженнями. Основу дослідження архетипів колективного несвідомого заклад К. Г. Юнг, а одну з основних загальноприйнятих юнгіанських типологій архетипів, до яких належить зокрема і архетип героя, запропонувала К. Пірсон. Універсальну модель героїчного міфу описує Дж. Кемпбелл, а Д. Брінтон вивчає героїчний міф у західній культурі. Дослідженням архетипів колективного несвідомого в україномовному просторі займалися зокрема С. Садовенко та Т. Храбан. Різні аспекти постаті героя як у лінгвістичному, так і в психологічному та культурологічному ракурсах вивчали І. Котова, М. Газілов, П. Васинєва, І. Морозова, О. Стрєва, М. Квітен, Р. Ванзо, Д. Яо та К. Чен, Н. Кравченко, О. Жихарева та Ю. Кононець.

Аналіз використаних досліджень та публікацій. У нашому дослідженні ми опираємося на такі словники як Duden [3], Etymologisches Wörterbuch des Deutschen [8], Das Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache Thesaurus [2], Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste [9], а також на базу мовного корпусу DWDS [1].

Постановка завдання. Метою нашого дослідження постає проаналізувати вживання концепту HELD у німецькій мові. Реалізація мети дасть змогу простежити смислове наповнення архетипу Героя у німецькій лінгвокультурі. Для досягнення мети поставимо наступні завдання: 1) дослідити семантичне значення концепту HELD у тлумачних словниках німецької мови через дефініції, основні значення, синонімічні ряди та особливості вживання; 2) виокремити ключові парадигматичні зв'язки та типовий словотвір на основі лексеми HELD; 3) встановити смислово наповненість архетипічного образу «героя» у німецькомовному суспільстві, виражену засобами мови.

Виклад основного матеріалу. За К. Юнгом, архетипи — це «архаїчні, або первісні образи, тобто уявлення про всезагальні образи, що існують з давніх часів» [5, с. 167–170]. До ключових архетипів колективного несвідомого західної цивілізації належить також архетип героя [5; 7]. Спробуємо дослідити смислово наповненість даного архетипу у німецькій мові. За визначенням тлумачного словника німецької мови DUDEN, герой — це:

1.1. Людина шляхетного походження, яка відрізняється великими і сміливими вчинками, особливо в боях і на війні (навколо якої виникали міфи та легенди). — “Durch große und kühne Taten

besonders in Kampf und Krieg sich auszeichnender Mann edler Abkunft (um den Mythen und Sagen entstanden sind).” Вживання: міфологія. Наприклад: герої класичної античності, германської саги — die Helden des klassischen Altertums, der germanischen Sage.

1.2. Особа чоловічої статі, яка з безстрашністю і мужністю стикається зі складною справою, здійснює незвичайний вчинок, що викликає захоплення. — “Männliche Person, die sich mit Unerschrockenheit und Mut einer schweren Aufgabe stellt, eine ungewöhnliche Tat vollbringt, die ihr Bewunderung einträgt.” Наприклад: тих, хто повертався з важких рятувальних робіт, вшановували як героїв — die von den schweren Rettungsarbeiten Heimkehrenden wurden als Helden gefeiert.

1.3. Той, хто відзначається надзвичайною хоробрістю на війні і своєю поведінкою стає зразком для наслідування. — “Jemand, der sich durch außergewöhnliche Tapferkeit im Krieg auszeichnet und durch sein Verhalten zum Vorbild [gemacht] wird.” Наприклад: ein tapferer Held; namenlose Helden des Weltkriegs; unsere gefallenen Helden (*in pathetischer Redeweise; die gefallenen Soldaten*); aus den Gefallenen machten sie Helden; (abwertend) er spielt sich gern als Held/(veraltet:) als Helden auf; du bist mir [ja] ein [rechter/netter/schöner] Held! (scherzhaft oder ironisch; *was du da gemacht, was du dir da geleistet hast, ist nicht besonders rühmlich*); ihr seid mir zwei [traurige] Helden!; (scherzhaft oder spöttisch) na, ihr Helden, was habt ihr denn da angestellt?; spiel doch nicht immer den Helden! (*tu doch nicht so, als könnte dich nichts verletzen!*) [3].

Лексему *Held* у даному значенні можна проілюструвати такими виразами: kein Held in etwas sein (umgangssprachlich scherzhaft oder spöttisch: nicht besonders gut sein: in Mathematik ist er kein Held) — не бути в чомусь героєм, особливо стосовно навчання; der Held des Tages, des Abends sein (aufgrund einer besonderen Tat o. Ä. vorübergehend im Mittelpunkt des Interesses stehen) — стояти в центрі інтересу на певному часовому проміжку на основі особливого вчинку; die Helden sind müde [geworden] (schmerzhaft oder spöttische Feststellung in Bezug auf eine Gruppe oder einen Einzelnen, der bei seiner Tätigkeit an einem Punkt angelangt ist, an dem sein Elan nachlässt) — герої стомилися, вичерпали ентузіазм.

2. Той, хто досягає видатних, соціально значущих досягнень у своїй галузі. — “Jemand, der auf seinem Gebiet Hervorragendes, gesellschaftlich Bedeutendes leistet.” Наприклад: Герой праці — Held der Arbeit (НДР: 1. Почесне звання. 2. Носій почесного звання; переклад з російської мови “Герой Труда”).

3. Головний герой літературного чи подібного твору. — “Männliche Hauptperson eines literarischen o. ä. Werks.” Наприклад: трагічний герой — der tragische Held, цей актор зараз грає юнацького героя (юнацького головного героя, суб'єкта ролі в театрі) (застаріло) — dieser Schauspieler spielt heute den jugendlichen Helden (*die jugendliche Hauptperson, Rollenfach im Theater*) [3].

За даними мовного корпусу DWDS, лексема має наступні значення:

1. Jmd., der Hervorragendes leistet (той, хто здійснює щось видатне): a) aufgrund seines Mutes, besonders im Kampf (на основі своєї мужності, особливо в боротьбі); b) jmd., der auf seinem Gebiet Hervorragendes leistet (той, хто здійснює щось видатне у своїй галузі). Наприклад, ein kühner, tapferer, wahrer, großer Held (сміливий, хоробрий, справжній, великий герой); Siegfried ist ein Held der deutschen Sage (Зіґфрід — герой німецької легенди); die gefallenen Helden des Befreiungskrieges, der Revolution, die Helden der Widerstandsbewegung wurden geehrt (вшановували загиблих героїв визвольної війни, революції, героїв руху опору); die Helden der Vorzeit, des klassischen Altertums (герої минулих часів, стародавнього світу). DDR Held der Arbeit (Герой праці). У розмовному мовленні, жартівливо: kein Held in etw. sein — etw. nicht gut können — бути негероєм у чомусь, погано розбиратися. Наприклад, er ist kein Held im Rechnen, Turnen, in Physik (Він — не герой у рахуванні, фізкультурі, фізиці); er ist kein großer Held in der Schule (Він не великий герой у школі).

2. Hauptgestalt einer Dichtung (головна постать твору). Наприклад, der tragische, positive, negative Held des Dramas, Romans (трагічний / позитивний / негативний герой); die Erzählung hat keinen Helden (розповідь не має героя); Theater der jugendliche Held (= Schauspieler, der die jugendliche Hauptgestalt darstellt — актор, що зображує молодого героя). Гіперболізовано: er war der Held des Tages (= stand im Mittelpunkt des Interesses — герой дня) [1].

За німецькомовною Вікіпедією, герой — це людина, яка здійснила героїчний вчинок, тобто особливе, надзвичайне досягнення (“Ein Held (althochdeutsch helido) ist eine Person, die eine Heldentat, also eine besondere, außeralltägliche Leistung vollbringt. Dabei kann es sich um reale oder fiktive Personen handeln, um Gestalten der Geschichte, aber auch um Legenden oder Sagen”). Героями можуть бути реальні або вигадані люди, персонажі з історії, легенд або саг. Героїчні здібності можуть бути фізичного (сила “Kraft”, швидкість “Schnelligkeit”, витривалість “Ausdauer” тощо), а також духовного характеру (мужність “Mut”, готовність до самопожертви “Aufopferungsbereitschaft”, боротьба за ідеали “Kampf für Ideale”, добродійність “Tugendhaftigkeit” або готовність заступитися за близьких “Einsatzbereitschaft für Mitmenschen”) [4].

Лексикон Цедлера із середини 18 століття визначав: Герой — це той, кого природа обдарувала красивою фігурою “ansehnliche Gestalt” і винятковою фізичною силою “ausnehmende Leibesstärke”, хто здобуває славу хоробрими справами і хто піднімається над загальним класом людей “durch tapfere Thaten Ruhm erlangt, und sich über den gemeinen Stand derer Menschen erhoben” [9].

З вищенаведених визначень виокремимо основні групи характеристик, які визначають концепт: Діяльність, вчинки — великі, хоробрі, надзвичайні, небуденні, видатні, суспільнозначимі: „große und kühne Taten“, „tapfere Thaten“, „eine ungewöhnliche Tat“, „eine Heldentat, also eine besondere, außeralltägliche Leistung“, „eine schwere Aufgabe“, „der Hervorragendes leistet“, „auf seinem Gebiet Hervorragendes, gesellschaftlich Bedeutendes leistet“, „der auf seinem Gebiet Hervorragendes leistet“ — 8 позицій.

Моральні якості, перш за все надзвичайна мужність, безстрашність, жертвовність на війні та в бою — „im Kampf und Krieg auszeichnender Mensch“, „außergewöhnliche Tapferkeit im Krieg auszeichnet“, „aufgrund seines Mutes, besonders im Kampf“, „Unerschrockenheit und Mut“, „aufgrund seines Mutes“, „Mut, Aufopferungsbereitschaft, Kampf für Ideale, Tugendhaftigkeit oder Einsatzbereitschaft für Mitmenschen“ — 5 позицій.

Приналежність до елітарного прошарку, а саме походження, возвишеність понад людьми і надзвичайні фізичні характеристики — „Edle Abkunft“, „ansehnliche Gestalt“, „ausnehmende Leibesstärke“, „Kraft, Schnelligkeit, Ausdauer“, „sich über den gemeinen Stand derer Menschen erhoben“ — 5 позицій, практично всі взято з дефініції 18 століття, що може свідчити про неактуальність цих характеристик на сьогодні.

Суспільне визнання — захоплення, слава і зразок для наслідування: „Bewunderung eintragen“, „durch sein Verhalten zum Vorbild [gemacht] wird“, „durch tapfere Thaten Ruhm erlangt“ — 3 позиції.

Особа чоловічої статі, дійова особа твору: „Männliche Person“, „Männliche Hauptperson eines literarischen o. ä. Werks“, „Hauptgestalt einer Dichtung“ — 3 позиції.

Причетність до історії та фольклору: „Gestalten der Geschichte, aber auch aus Legenden oder Sagen“, „um den Mythen und Sagen entstanden sind“ — 2 позиції.

Отже, у німецькому колективному несвідомому герой — це людина (чоловік), яка здійснює хоробрі або надзвичайні, суспільно значимі вчинки, вирізняється моральними якостями, перш за все мужністю, безстрашністю та жертвовністю, що приносить йому суспільне визнання та славу, а також робить його зразком для наслідування. Або ж герой — це основна дійова особа певного твору.

Thesaurus пропонує такі синонімічні групи до лексеми „герой“:

1. Hauptakteur, Hauptdarsteller, Hauptfigur, Hauptperson, Hauptrolle, Leitfigur, Protagonist, Schlüsselperson, Star, Titelperson, tragende Figur, tragende Rolle, zentrale Figur, тобто головна постать (твору). Поняття вищої категорії: характер, особистість (Charakter, Einzelwesen, Persönlichkeit, Mensch, Hauptform, Person Hauptform, Individuum, Subjekt ugs., abwertend Typ ugs., führende Figur). Поняття нижчої категорії: (der) Stählerne, Superman.

Асоціативні ряди до цього значення можна підпорядкувати таким категоріям:

1) Рятівник: Erlöser (figur), Erretter, Heilsbringer, Hoffnungsträger, Lichtgestalt, Retter aus höchster Not, Erleuchteter geh.;

2) Добродичинець: Menschenfreund, Philanthrop, Wohltäter, Wohltäter der Menschheit Heilsbringer ugs.;

3) Передовик: Avantgardist, Pionier, Schrittmacher, Trendsetter, Vorkämpfer, Vorreiter, Wegbereiter, Lokomotive ugs.;

4) Ідейний натхненник: (Chefstrategie, Ideengeber, Initiator, treibende Kraft, Spiritus Rector geh., lat.;

5) Взірець для наслідування: Galionsfigur, Idol, Ikone, Leitbild, Säulenheiliger, Vorbild, lebende Legende, leuchtendes Vorbild, Lichtgestalt fig., Mythos fig.;

6) Наставник / наставниця: Anleiter, Förderer, Lehrmeister, Mentor, Vorbild, Ziehvater fig., Lehrmeisterin, Mentorin, Ziehmutter;

7) Провідний представник: Exponent, Protagonist, Wortführer, führender Vertreter;

8) Впливова особа (мати великий вплив): (eine) Führungsposition innehaben, (et)was zu sagen haben, an den Schalthebeln der Macht sitzen, großen Einfluss haben, mächtig sein, nicht irgendwer (sein), (die) Strippen ziehen fig., (die anderen) nach seiner Pfeife tanzen lassen ugs., fig. ganz oben mitmischen ugs., schon wer (sein) ugs.;

9) Хвастун (іронічно): (großer) Zampano, Angeber, Aufschneider, Blender, Großsprecher, Großtuer, Möchtegern, Prahler, Renommist, Selbstdarsteller, Sprücheklopfer, Sprüchemacher, Wichtigtuer, nichts dahinter (sein), Aufpudler österr., Wichtigmacher österr., (der) Held vom Erdbeerfeld ugs., Gernegroß ugs., Gleisner geh., veraltet, Graf Koks von der Gasanstalt (Ruhrdeutsch veraltend) ugs., Graf Rotz von der Backe ugs., Großkotz derb, Großmaul derb, Großschnauze ugs., Kneipenkaiser ugs., Kneipenkönig ugs., Maulheld derb, Maulhure derb, weibl., Muchtprinzugs., berlinerisch Prahlhans ugs., Profilneurotiker ugs., Schaumschläger ugs., Stammtischexperte ugs., Windbeutel ugs., aufgeblasener Gimpel ugs., große Klappe und nichts dahinter ugs., jemand, der viel erzählt, wenn der Tag lang ist ugs.

2. Held, Heroe, Heros, Sieger, strahlender Held, strahlender Sieger, тобто людина, що здійснює подвиг. Асоціативні ряди до цього значення: 1) Воїн (Krieger, Reiterkrieger, Ritter, Recke ugs.); 2) Рятівник (Erlöser (figur), Erretter, Heilsbringer, Hoffnungsträger, Lichtgestalt, Retter aus höchster Not, Erleuchteter geh.) [2].

Duden пропонує наступні синоніми до лексеми *Held*: *Recke* — воїн (піднесено); *Heroe* (освічена мова); *Heros*, *Gewinner* — герой, переможець (грецька міфологія); *Matador* — матадор, *Sieger* — переможець, *Kämpfer* — чемпіон (іронічне або застаріле); *männliche Hauptfigur* / *Hauptperson*, *tragende Figur*, *Protagonist* — головний герой чоловічої статі / головна постать, ключова фігура, протагоніст (лінгвістично освічений); *Hauptdarsteller* — головний актор (театр, кіно) [3].

За даними мовного корпусу DWDS, німецькій мові притаманний такий словотвір зі словом «герой», нім. «Held»: *Heldenblick* (погляд героя), *Antiheld* (антигерой), *Barrikadenheld* (герой барикад), *Dramenheld* (герой драми), *Dschungelheld* (герой джунглів), *Filmheld* (герой фільму), *Hauptheld* (головний герой), *Kriegsheld* (герой війни), *Maulheld* (хвастун), *Märchenheld* (герой казки), *Nationalheld* (національний герой), *Opernheld* (герой опери), *Pantoffelheld* (підкаблучник), *Revolverheld* (стрілець), *Romanheld* (герой роману), *Superheld* (супергерой), *Titelheld* (титульний герой), *Tugendheld* (добродійний герой), *Volksheld* (народний герой), *Weiberheld* (бабій), *Widerstandsheld* (герой опору). *Mehrwortausdrücke*: *Held des Tages* (герой дня) [1].

Етимологічний словник пропонує такі похідні від слова «герой», як *heldenhaft* «sehr tapfer, heroisch» («дуже хоробрий, героїчний», 17 ст.), *Heldenmut* m. «heldenhafter Mut, große Tapferkeit» («Героїчна мужність, велика хоробрість»), *heldenmütig* (героїчно, героїчний, 17 ст.). *Heldentat* f. (героїчний вчинок, 17. ст.). *Heldentum* n. «Wesen, Haltung eines Helden, große Tapferkeit» («Характер, ставлення героя, велика хоробрість») [8].

За даними Duden, існують наступні типові поєднання з лексемою *Held*: 1) дієслова: *verehren*, *spielen*, *widern*, *feiern*, *stilisieren*, *sterben*, *gebären* (вшановувати, грати, не любити, святкувати, стилізувати, вмирати, народжувати); 2) прикметники: *tollkühn*, *tragisch*, *wahr*, *einsam*, *traurig*, *jugendlich*, *sozialistisch*, *homerisch* (безглуздий, трагічний, правдивий, самотній, сумний, молодий, соціалістичний, гомеричний); 3) іменники: *Gott*, *Märtyrer*, *Opfer*, *Vorbild*, *Heldin*, *Schurke*, *Icherzähler*, *Bösewicht* (Бог, мученик, жертва, зразок для наслідування, героїня, лиходій, оповідач від першої особи, лиходій) [3].

DWDS-*Wortprofil* пропонує такі типові поєднання до лексеми *Held*: 1) іменники: *Abend* (вечір), *Alltag* (повсякденне життя), *Erzählung* (розповідь), *Gott* (Бог), *Held* (герой), *Heldin* (героїня), *Lyrik* (лірика), *Märtyrer* (мученик), *Roman* (роман), *Schurke* (негідник); 2) прикметники: *antik* (античний), *eigentlich* (насправді), *einsam* (самотній), *heimlich* (таємний), *jugendlich* (юнацький), *männlich* (чоловічий), *müde* (стомлений), *namenlos* (безіменний), *romantisch* (романтичний), *still* (тихий), *strahlend* (сяючий), *tot* (мертвий), *tragisch* (трагічний), *traurig* (сумний), *wahr* (справжній); 3) дієслова: *feiern* (святкувати), *gefallen* (впалий), *gefeiert* (святкував), *stilisieren* (стилізувати), *verehren* (вшановувати, поклонятися) [1].

У матеріалі Петера Льюша для німецького радіо зміна постаті героя подається крізь призму міждисциплінарного дослідження істориків, англістів, літературознавців, музикознавців, істориків мистецтва, теологів та соціологів університету міста Фрайбург (Німеччина), які колективно розробляли тему «Герої. Героїзації. Героїзми» [6]. За даним дослідженням, героїв у наш час можна зустріти у міфах, житті, літературі, кіно, коміксах та спорті. Також у ролі героїв виступають пожежні чи військові.

Історик Рональд Аш відносить до атрибутів героя надлюдське досягнення, боротьбу (також проти себе) та готовність до жертви. На його думку, герої — це ті, які визнані такими своїми шанувальниками. („Helden sind erst einmal die, die von den Verehrern dieser Helden als solche bezeichnet werden.“) Англістка Барбара Корте виокремлює героїв війни, героїв буднів та героїв науки. А Ральф фон ден Гоф, дослідник античності, задається питаннями, як, хто і коли створює героїв, а також якими є суспільні функції героїв. Соціолог Ульріх Брьоклінг підтримує тезу, що героїв визначає суспільство. Звідси можна простежити кореляцію героїв і суспільного устрою і проаналізувати, хто і ким героїзується, як діє медійна трансляція, які уявлення, цінності, проблеми проявляються на прикладі героя [6].

Висновки. Підсумовуючи ключові синтагматичні зв'язки лексеми та типові дефініції, у німецькому колективному несвідомому герой — це людина (чоловік), яка здійснює хоробрі чи надзвичайні, суспільно значимі вчинки, вирізняється моральними якостями, перш за все мужністю, безстрашністю та жертвовністю, що приносить йому суспільне визнання та славу, а також робить його зразком для наслідування. У іншому значенні герой — це основна дійова особа певного твору. Якщо аналізувати парадигматичні зв'язки, то герой постає водночас рятівником, добродійцем, передовиком, ідейним натхненником, взірцем для наслідування, наставником, провідним представником, впливовою особою, воїном, переможцем чи навіть, в іронічному контексті, хвастуном. Окрім синхронних, дане поняття містить чимало панхронних соціолінгвістичних та лінгвокультурних характеристик, які відображають смислову наповненість поняття поза конкретною епохою і політико-територіальним утворенням, формуючи ядро архетипу як позамовної психічної структури.

Перспективи подальших досліджень. У перспективі було б доцільно дослідити вживання концепту *HELD* у сучасній німецькій мові, що дозволить зробити висновки про деривацію значення та епідигматичні зв'язки лексеми. А це, в свою чергу, дасть змогу робити припущення про розвиток архетипу у сучасному лінгвокультурному просторі та відповідні зміни у соціальній культурі німецького народу.

References

1. Held — Schreibung, Definition, Bedeutung, Etymologie, Synonyme, Beispiele, (2021), *DWDS*. Abgerufen von : <https://www.dwds.de/wb/Held#d-1-2-1/>
2. Held (2021), *Das Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache Thesaurus*. Abgerufen von : <https://www.openthesaurus.de/synonyme/held/>
3. Held (2021), *Duden*. Bibliographisches Institut GmbH. Abgerufen von https://www.duden.de/rechtschreibung/Held_Held_Recke/
4. Held, *Wikipedia*, Abgerufen von : https://de.wikipedia.org/wiki/Held#cite_note-1/
5. Jung, C. G. (2018), *Archetypes and the collective unconscious [Arkhetypy i kolektivne nesvidome]*, Astrolyabiya Publishing house, Kyiv, 608 p.
6. Leusch, P. (2016), Der Wandel der Heldenfigur, *Deutschlandfunk*. Abgerufen von : https://www.deutschlandfunk.de/forschung-der-wandel-der-heldenfigur.1148.de.html?dram:article_id=361434/
7. Pearson, C., Marr, H. (2007), *What story are you living? A workbook and guide to interpreting results from the PMAI instrument*. Center for Applications of Psychological Type, Gainesville FL, X, 163 p.
8. Pfeifer, W. (1993), *Etymologisches Wörterbuch des Deutschen*. Abgerufen von : <https://www.dwds.de/d/wb-eymwb/>
9. Zedler, J. H. (1735), “Held, Lat. Heros“, *Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste*, Leipzig, Band 12, Sp. 1214 f. Abgerufen von : https://de.wikisource.org/wiki/Kategorie:Zedler:Band_12/

ИВАСЮК Галина Александровна,

кандидат политических наук, ассистент кафедры иностранных языков для гуманитарных факультетов Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича; ул. Коцюбинского 2, г. Черновцы, 58012, Украина; тел. +38(0372)58-48-86; e-mail: galynaivasiuk@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-7630-2481

АРХЕТИП ГЕРОЯ В СОВРЕМЕННОМ НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация. В коллективном бессознательном почти каждого народа присутствует архетип Героя, который находит своё отражение в языковой картине мира через соответствующий концепт. **Цель** данного исследования — проанализировать значение архетипа Героя в немецкой лингвокультуре. **Объект** исследования — употребление лексемы HELD в немецком языке. **Предмет** исследования — синтагматические и парадигматические связки лексемы HELD, а также смысловая наполненность соответствующего концепта в немецком языке. В исследовании автор опирается на аналитический, описательный, индуктивный **методы**, а также на социологический и логико-психологический приёмы и элементы дистрибутивного анализа. **Результат.** Установлена смысловая наполненность архетипа Героя в современной немецкой лингвокультуре. **Выводы.** В немецком коллективном бессознательном герой — это человек (мужчина), совершающий храбрые или чрезвычайные, общественно значимые поступки, отличающийся нравственными качествами, прежде всего мужеством, бесстрашием и жертвенностью, что приносит ему общественное признание и славу, а также делает его образцом для подражания. В другом смысле, герой — это основное действующее лицо определенного произведения. **Практическое применение.** Результаты исследования могут использоваться для формирования межкультурной компетенции студентов и для исследования ментальности немецкого народа.

Ключевые слова: герой, HELD, архетип, концепт, коллективное бессознательное, языковая картина мира, лингвокультура, социальная культура.

Halyna O. IVASIUK,

Candidate of Political Sciences, Assistant of the Department of Foreign Languages for the Humanities, Yuriy Fedkovych National University of Chernivtsi; 2, Kotsyubynskoho st., Chernivtsi, 58012, Ukraine; tel.: +38 (0372) 58-48-86; e-mail: galynaivasiuk@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-7630-2481

“HERO” ARCHETYPE IN THE MODERN GERMAN LANGUAGE

Summary. In the collective unconscious of almost every nation there is an archetype of the hero, which is reflected in the linguistic picture of the world through the appropriate concept. The **purpose** of this study is to analyze the significance of the “hero” archetype in German linguistic culture. The **object** of research is the use of the lexeme HELD in German. The **subject** of the research is the syntagmatic and paradigmatic connections of the lexeme HELD, as well as the semantic content of the corresponding concept in the German language. In our study, we rely on such **methods** as analytical, descriptive, inductive, as well as sociological and logical-psychological techniques and the elements of distributive analysis. **Result.** The semantic content of the “hero” archetype in modern German linguistic culture has been established. **Conclusions.** In the German collective unconscious a hero is a person (man) who performs brave or extraordinary, socially significant deeds and who is distinguished by moral qualities, first of all courage, fearlessness and sacrifice, which brings him public recognition and fame, and makes him a role model. In another sense, the hero is the main protagonist of a certain work. **Practical implementation.** The results of the research can be used to form the intercultural competence of students and to study the mentality of the German people.

Key words: hero, HELD, archetype, concept, collective unconscious, linguistic picture of the world, linguistic culture, social culture.

Статтю отримано 30.10.2021 р.